

ZE ZJAWISK WSPÓŁCZESNEGO
JĘZYKA CZESKIEGO

Marie HÁDKOVÁ

Budu se soustředit na futurum

O jednom specifickém způsobu vyjadřování budoucího času v češtině se ve 3. čísle *Bohemistky V* (2005) zmínil Milan Hrdlička v článku *Jdu si číst*. Upozornil na typ *Jdu si číst. Jdeš si pustit televizi?*, kdy sloveso *jít* nevyjadřuje pohyb, ale je v podstatě významově prázdné a slouží k vyjádření děje, který brzy nastane, stejně jako ve francouzštině *Je vais lire* a v jisté době v angličtině *I am going to read*. Spatřuje též rozdíl mezi *Jdu si číst* a konstrukcemi *Půjdu si číst*, *budu si číst* (později) a dodává, že v podobném smyslu se užívá též imperativu slovesa *jít* ve funkci výzvové, tj. *Pojďte si hrát!*

Zdá se, že analytické tvoření českého futura je na postupu a patří k vývojovým tendencím současné češtiny. Je to vyvoláno nejen samotným tvarovým systémem českého slovesa, kde i druhý příznakový čas, totiž minulý, je tvořen analyticky, a to pouze takto, ale i vlivem větší znalosti západních jazyků, jako jsou angličtina, němčina, francouzština.

Nejde jen o šíření výše uvedeného *Pojďte si hrát* (což je posilováno všeobecnou znalostí večerníčkových medvídků, začínajících své akce výzvou „*Pane, pojdte si hrát!*“), ale slyšíme běžně i *pojdme mluvit o...* místo *mluvme o...*, *pojdme se podívat na ...* místo *podívejme se na...*, *pojdme si říct* místo *řekněme si*.

Lze uvést i další jev, a to užívání analytické formy futura od nedokonavých sloves *nést*, *běžet* v podobě *budu nést*, *budu běžet* místo jednoduchých tvarů s předponou *po-*, tedy *ponesu*, *poběžím*. Tento posun se ale netýká předponové varianty *pů-* (*půjdu*), kdy *budu jít* u rodilého uživatele češtiny nezaznamenáme. Tento vývoj můžeme doložit i výklady v příručkách. V *České mluvnici* (Havránek, B. – Jedlička, A., Praha 1960) se připouští analytický tvar jen v případě, kdy jde o významový odstín, např. *poběžím*, ale *budu běžet 5 km* (v závodě). V *Příruční mluvnici češtiny* (Kol. autorů ÚČJ FF MU v Brně, Brno 1995) je však již uvedeno, že vedle forem s předponou *po-* jsou možné i formy složené, např. *budu běžet pomalu*, *sazenice budou růst dobře*, *stromy budou kvést krásně* apod.

A v poslední době je i u televizních moderátorů běžné, že *ted' se budou soustředit na...*. S tím se bohemista jen těžko smiřuje, i když poměrně uspokojivě zdůvodnění nalézt lze. *Soustředit se* je totiž jediné dokonavé sloveso s předponou *sou-* (srov.

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, Praha 1994). Všechna ostatní uvedená (*soudit*, *souhlasit*, *soukat*, *souložit*, *soupeřit*, *sousedit*, *soustružit*, *soutěžit*, *souviset*, *soužit*) jsou nedokonavá, a může tedy jít o analogii. Nicméně i to, že se analogie vůbec uplatňuje, svědčí o posilování analytičnosti ve vyjadřování budoucího času v češtině.